

МЕТАФОРИЧНА МОДЕЛЬ «ПОЛІТИКА ЯК БУДІВНИЦТВО» В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ БРИТАНСЬКИХ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ДЕБАТІВ

П'єцух О. І.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Статтю присвячено дослідженню базової метафоричної репрезентації політики як будівництва в політичному дискурсі парламентських дебатів у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії. Зокрема, у статті розглянуто лінгвальні та екстралінгвальні особливості формування і функціонування цієї метафоричної моделі під час засідань Палати Громад у період пост-Тетчеризму.

Ключові слова: метафора, політичний дискурс, парламентські дебати, донорський домен, реципієнтний домен, пропозиційна структура, метафоричне значення.

П'єцух О. И. Метафорическая модель «ПОЛИТИКА как СТРОИТЕЛЬСТВО» в политическом дискурсе британских парламентских дебатов. Статья посвящена исследованию базовой метафорической репрезентации политики как строительства в политическом дискурсе парламентских дебатов в Соединенном Королевстве Великобритании и Северной Ирландии. В частности, в статье рассмотрены лингвальные и экстралингвальные особенности формирования и функционирования этой метафорической модели во время заседаний Палаты Общин в период пост-Тетчеризма.

Ключевые слова: метафора, политический дискурс, парламентские дебаты, донорский домен, реципиентный домен, пропозициональная структура, метафорическое значение.

Pietsukh O. I. Metaphorical model "POLITICS as BUILDING" in the UK parliamentary debates. This article concentrates on the analysis of the basic metaphorical representation of politics as building in the political discourse of the UK parliamentary debates. In general political sphere is characterized by high metaphoricity that gives more significance to the information and intensifies its importance during the debates. The research demonstrates how the House of Commons uses the basic metaphorical representation of politics as building in their debates. The formation of this metaphor is studied with the help of propositional and metaphoric modeling as well as contextual-interpretational and componential analysis. The propositional modeling aims to define the structure of propositions in the source domain BUILDING and in the target domain POLITICS. The metaphoric modeling helps to explain the mechanism of donor and recipient domains' integration during the interactions between the communicants in the parliamentary debates. This paper deals with the peculiarities of donor domain BUILDING and the recipient domain POLITICS integration in the UK parliamentary debates. Donor domain provides the recipient domain POLITICS with language signs that form the basis of political metaphors. The article also determines cognitive background and extralinguistic factors influencing the usage of metaphoric models in the British parliamentary debates. The language means involved in the creation of the new associations are evaluative, emotive and expressive lexemes as well as phraseological units for intensifying the meaning of the provided speeches in the UK parliament. The extralinguistic factors include the events and phenomena related to the political, economic and social spheres. The paper analyses the Hansards of the UK parliament. Such debates represent the events and phenomena of the post – Thatcher period.

Key words: metaphor, political discourse, parliamentary debates, source domain, target domain, propositional structure, metaphorical meaning.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. У сучасній лінгвістиці, спрямованій на когнітивно-дискурсивний аспект вивчення мовних явищ, усе більшої популярності набувають когнітивні дослідження метафори в політичному дискурсі. Метафора сприяє зберіганню в політичному дискурсі фрагментів суспільного досвіду певної мовної спільноти і здатна структурувати політичну діяльність людей [8, 25–26]. Різноманітні метафоричні моделі, відображаючи сприйняття політичної реальності певного народу, демонструють тенденцію до змін під впливом соціально-політичних подій та явищ на різних етапах розвитку суспільства. Комплексний аналіз метафори в політичному дискурсі парламентських дебатів у Сполученому Королівстві

Великої Британії та Північної Ірландії розкриває особливості сприйняття, переосмислення та конструювання політичної реальності учасниками політичних процесів та явищ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню метафори у сфері політичної комунікації, її особливостям та функціям присвячені праці багатьох учених, зокрема Дж. Лакоффа, М. Джонсона, В. Кеннеді, І. М. Кобозевої, А. М. Баранова, С. Н. Муране, А. Мусолффа, Й. Цинкена, Л. М. Синельникової, Г. М. Яворської, Л. О. Ставицької та ін. Особливості систем концептуальних метафор на різних етапах розвитку суспільства та їхній зв'язок із концептуальною системою носіїв мови проаналізовано в роботах Н. Д. Арутюнової, В. Клемперера, Ю. Б. Феде-

нева, М. Мінського, Г. Г. Почепцова, Х. Ортега-і-Гассет та ін. Проте, незважаючи на велику кількість робіт, у яких автори різнобічно розглядали метафору, комплексне дослідження основних метафоричних репрезентацій, які функціонують у політичному дискурсі парламентських дебатів у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії, ще не було предметом докладного вивчення, що й обумовлює новизну виконаної студії. Її актуальність зумовлено фокусуванням уваги на спрямуванні проєкції мовних процесів в онтологію й когніцію етнічної свідомості.

Формулювання мети і завдань статті. Метою статті є аналіз базової метафоричної моделі «ПОЛІТИКА як БУДІВНИЦТВО» в політичному дискурсі парламентських дебатів у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії. До завдань статті належать: розгляд когнітивного підґрунтя метафори політики як будівництва та аналіз її втілення на мовному матеріалі, а також характеристика чинників її функціонування в політичному дискурсі британських парламентських дебатів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Політичний дискурс розглядають як комунікативну ситуацію / подію [2; 5, 120], орієнтовану на сферу політики з метою конструювання політичної реальності. До такої комунікативної ситуації відносять різні типи знань, їхню ієрархію, інформацію про різні умови та ситуації спілкування [4, 7], які формують особливі риси парламентських дебатів як жанру політичного дискурсу. Серед особливостей політичного дискурсу вирізняється метафоричність, яка уможлиблює розкриття сутності суспільно-політичних явищ і процесів [1; 3] та здатна адекватно висловлювати ціннісно-значущий для соціальних груп зміст політичної діяльності [6; 7; 9]. Метафора як найпродуктивніший креативний засіб збагачення мови виявляється у використанні знаків однієї концептуальної сфери на позначення іншої [5, 388; 8, 204].

З метою дослідження базової метафоричної моделі «ПОЛІТИКА як БУДІВНИЦТВО» в політичному дискурсі парламентських дебатів у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії використано комплексну методiku сучасної лінгвістики. Базовими методами дослідження є метафоричне моделювання для детермінації підґрунтя інтеграції донорських та реципієнтних доменів і пропозиційне моделювання для встановлення пропозиційної структури реципієнтного домену ПОЛІТИКА. Ядром такої структури є предикат як судження, який виражає зміст події як процесу, стану, відношення, ознаки, притаманних певному суб'єкту [5, 585], та суб'єкт як мисленнєвий аналог носія предикативних процесів, станів, відношень у певній події, ситуації [5, 706]. Серед термів пропозиції релевантними для нашого дослідження є різноманітні предикати та інесив як локативний відмінок зі значенням внутрішнього перебування в чомусь [5, 201].

Метафорична репрезентація політики як будівництва в політичному дискурсі парламентських дебатів у Сполученому Королівстві Великої Брита-

нії та Північної Ірландії слугує для представлення діяльності провладної та опозиційної партій як з питань внутрішньополітичної діяльності, так і на міжнародній арені.

Так, асоціація руйнування довіри виборців із руйнуванням будівлі з причини відсутності будь-якого підтвердження можливості змін на краще передбачає негативну конотацію діяльності Консерваторів:

Ms Harriet Harman (Peckham): Now, public confidence has collapsed. Why did he not recognise that public confidence was draining away? Even though he was advising that beef was safe, 10,000 schools had already taken it off the menu. Will the right hon. Gentleman admit that it is his Government's reckless disregard for public health and their dogma on deregulation that have swept us into this crisis (HC Deb 25 Mar 1996 : Column 713)

Лексема *collapse*, яка вживається у донорському домені БУДІВНИЦТВО у прямому значенні "to fall down suddenly because of pressure or having no strength or support" [10], при запозиченні до реципієнтного домену ПОЛІТИКА набуває контекстуального метафоричного значення "to disappoint, to ruin trust". Семантична роль цієї лексеми у пропозиційній структурі донорського домену відповідає предикату способу дії та стає предикатом стану в межах реципієнтного домену. Останнє фразове дієслово *drain away* увиразнює репрезентацію стану громадської довіри до уряду, оскільки його значення "disappearing completely" [10] має в собі сему повного зникнення, що використовується на позначення ставлення народу до провладної партії. Необачність уряду у розв'язанні посталої проблеми позначено оцінно-емотивним прикметником *reckless doing something dangerous and not worrying about the risks and the possible results* [10], що містить у своєму значенні негативний модус оцінки через вказівку на відсутність намагань врахувати можливі ризики та наслідки відсутності необхідних реформ, а також дієсловом-інтенсифікатором *sweep* із донорського домену РУХ, яке вжито в реципієнтному домені ПОЛІТИКА у контекстуальному метафоричному значенні "to move quickly and powerfully into trouble" на позначення швидкості спрямування країни в бік соціальної кризи та є відповідником предиката способу дії у пропозиційних структурах обох доменів.

У донорському домені БУДІВЛЯ для того, щоб підвести фундамент будівлі, використовуються спеціальні пристрої та матеріали. Відповідно у прямому значенні мовний знак *to underpin* позначає "to give support, strength, or a basic structure to something" [10]. У політичній сфері з метою «підведення фундаменту» для розвитку конкурентноспроможного енергетичного ринку необхідним є пошук різних джерел та постачальників енергетичних ресурсів. При перенесенні мовного знака *to underpin* до реципієнтного домену він отримує переносне значення "to provide for further development" і відповідає предикату дії у пропозиційній структурі домену ПОЛІТИКА :

Amber Rudd: *I very much agree with my hon. Friend that reliable switching between energy suppliers underpins a competitive energy market and, above all, puts consumers in control. That is why the time it takes to switch has already been halved from five weeks to two and a half weeks. We do not want to stop there, which is why we are working with Ofgem and the industry to deliver reliable next-day switching for consumers, with an aspiration to do this by 2018. We will introduce legislation to achieve that* (HC Deb 24 Mar 2016 : Column 1749).

Яскраві метафоричні репрезентації покликані посилити аргументацію і покращити чи погіршити імідж комунікантів. Зокрема, дебати, присвячені питанню виходу Сполученого Королівства зі складу ЄС, демонструють запеклу боротьбу між представниками Консервативної та Лейбористської партій. Комунікант від опозиційної Лейбористської партії використовує у своїй промові промісиви щодо майбутніх дій своєї партії у разі створення нею Офіційної Коаліції у зв'язку зі станом підвишеного парламенту (*hung parliament*), коли у результаті виборів не існує однозначного переможця:

Nick Thomas-Symonds (Torfaen) (Lab): *As we leave the European Union, the Labour party is very committed to the highest standards of corporate governance and will never tolerate the UK economy becoming some sort of refuge for dirty money. As a step to achieving that, a future Labour Government will definitely safeguard the future of the Serious Fraud Office. I am making that commitment from the Dispatch Box. Can the Attorney General do the same* (HC Deb 04 July 2017 : Column 1050).

Учасник дебатів наголошує на тому, що його партія не дозволить британській економіці перетворитися на «притулок для брудних грошей». Незважаючи на той факт, що лексема *refuge* має позитивно конотований відтінок значення “*a place that gives protection or shelter from danger, trouble, unhappiness etc*” [10], яке асоційоване з безпекою, захистом, в аналізованому фрагменті виступу ця лексема має негативний модус оцінки, оскільки асоціюється із тінювою економікою та нечесним заробітком грошей. Утворення метафоричної репрезентації економіка як притулок / сховище відбувається за рахунок запозичення знаків із донорського домену БУДІВНИЦТВО, де мовний знак *refuge* корелює в пропозиційній структурі із інесивом зі значенням внутрішнього перебування, до реципієнтного домену ПОЛІТИКА, у якому семантична роль збігається із донорським доменом. Базисом для посилення негативної оцінки слугує експресивний сталий вираз *dirty money*, значення якого “*money that someone gets in an unfair, illegal, or dishonest way*” [10] є незмінним та універсальним для різних сфер використання, створюючи ефект акцентування уваги на можливих негативних наслідках виходу країни із ЄС, яких можливо уникнути за умови перемоги Лейбористів. Для підкріплення своєї обіцянки комунікант також створює порівняння між полі-

тикою та шляхом, а також політикою й війною. Створення метафоричної моделі «ПОЛІТИКА як ШЛЯХ» відбувається шляхом запозичення мовного знака *step* із донорського домену ШЛЯХ, а метафорична модель «ПОЛІТИКА як ВІЙНА» утворюється залученням мовного знака *safeguard* до сфери політики. Цими метафорами доповідач гарантує підтримку Департаменту в боротьбі із корупцією і шахрайством (*Serious Fraud Office*).

Політика як будівництво застосовується не лише на позначення внутрішньополітичної діяльності, а й для репрезентації зовнішньополітичної ситуації. Так, дебатування з проблем майбутнього входження нових членів до складу ЄС передбачає реформування ними різних сфер. Запропоновані юридичні реформи мають стати своєрідним фундаментом наступних позитивних змін у країнах – майбутніх членах ЄС. Це вплине також і на подальший розвиток самого Союзу, у чому безпосередньо зацікавлений уряд Сполученого Королівства:

Margot James: *Albania was granted EU candidate status in June 2014. The UK supported the awarding of EU candidate status on the condition that Albania redoubled its reform efforts, with particular focus on Justice and Home Affairs, especially tackling organised crime, corruption and illegal migration. The UK welcomed Albania's progress in adopting legislation towards a judicial reform package in July 2016. Albania must now fully implement the judicial reform package as soon as possible, so that it can underpin other reforms* (HC Deb 14 June 2016 : Column 957).

Дієслово *underpin* із донорського домену БУДІВНИЦТВО як спеціалізований термін зі сфери архітектури, що має значення “*to give support, strength, or a basic structure to a building*”, тобто використовується для представлення процесу підведення фундаменту під будівництво приміщення, переноситься до реципієнтного домену ПОЛІТИКА на позначення важливості реформ, які створюють основу для розвитку країни (*to provide support and further development*). Цей мовний знак є відповідником предиката дії у пропозиційній структурі обох доменів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідження метафори в політичному дискурсі парламентських дебатів у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії продемонструвало її розростання під час запеклих протистоянь між провладною та опозиційною силами в стінах парламенту. Функціонування метафоричної репрезентації політики як будівництва зумовлено різними екстралінгвальними чинниками, пов'язаними із реаліями і процесами політичного життя, а також особливостями розв'язання проблем енергетичного сектору та економіки Сполученого Королівства. Перспективі подальшого дослідження убачаємо в детальному описі інших метафоричних моделей, аналізі їхнього когнітивного підґрунтя та узагальненні їхніх екстралінгвальних чинників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранов А. Н. Введение в прикладную лингвистику / А. Н. Баранов. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 360 с.
2. Кибрик А. А. Дискурс // А. А. Кибрик, П. Б. Паршин [Электронный ресурс]. – Режим доступа : // www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/.
3. Кобозева В. М. Лингвопрагматический аспект анализа языка СМИ / В. М. Кобозева // Язык СМИ как объект междисциплинарного исследования : [уч. пособ. / отв. ред. М. Н. Володина]. – М. : Изд-во МГУ, 2003. – С. 100–115.
4. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина. – М. : Наука, 1996. – 245 с.
5. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2010. – 844 с.
6. Gamson W. Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power / William Gamson, Andre Modigliani // *American Journal of Sociology*. – 1989. – Vol. 95. – No 1. – P. 1–37.
7. Gamson W. Talking Politics / William Ga. – London, New York : Cambridge University Press, 1992. – 290 p.
8. Lakoff G. Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and Its Challenge to the Western Thought / George Lakoff, Mark Johnson. – New York : Basic Books, 1999. – 624 p.
9. McCann J. Electoral Choices and Core Value Change: The 1992 Presidential Campaign / James McCann // *American Journal of Political Science*. – 1997. – № 42. – P. 564–583.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Cambridge Dictionaries [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dictionary.cambridge.org/>.